



جایگاه و بزرگی های قومی در شکل گیری محلات شهری

محمد صادق کریمی

سارا صیدی

سرشناسه	: مشهدی کریمی، محمدصادق، ۱۳۶۹ -
عنوان و نام پدیدآور	: جایگاه ویژگی‌های قومی در شکل‌گیری محلات شهری / محمدصادق کریمی، سارا صیدی.
مشخصات نشر	: ایلام: نگارستان غرب، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	: ۱۱۰ ص.: جدول، نمودار.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۸۳۵۷-۹۱-۹ ریال ۱۸۰۰۰۰
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۱۰۳.
موضوع	: محله‌ها -- ایران -- ایلام -- برنامه‌ریزی -- نمونه‌پژوهی
موضوع	: Neighborhood planning-- Iran-- Ilam -- Case studies
موضوع	: محله‌ها -- نمونه‌پژوهی
موضوع	: Neighborhoods -- Case studies
شناسه افزوده	: ص.ی، سارا، ۱۳۷۱ -
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۶ ۹۷۸/۱۶۰۰۰۰۵۲۲
رده بندی دیویی	: ۷/۱۶۰۰۰۰۵۲۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۲۸۶۶۸۰۲

نام کتاب: جایگاه ویژگی‌های قومی در شکل‌گیری محلات شهری

مؤلف: محمد صادق کریمی-سارا صیدی

چاپ و لیتوگرافی: چاپ عرفان

طرح جلد و صفحه‌آرایی: ابراهیم کریمیان

چاپ اول: ۱۳۹۶

شمارگان: ۱۰۰۰

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۳۵۷-۹۱-۹

قیمت: ۱۸۰۰۰ تومان

آدرس مرکز پخش: تهران میدان انقلاب ابتدای آزادی- جنب بانک سینا - بازار بزرگ انقلاب پلاک ۱۰ تلفن: ۶۶۹۰۸۹۰۴

۷		مقدمه
		فصل اول
۱۳		مقدمه
۱۴		۱-۱- تعاریف و مفاهیم (متغیرها)
۱۴		۱-۱-۱- تعاریف و ویژگی‌های قومی
۱۴		۱-۱-۲- قومیت
۱۴		۱-۱-۳- خویشاوندی
۱۴		۱-۱-۴- محلات شهری
۱۵		۱-۱-۴-۱- مفهوم محله در شهرهای ایران
۱۷		۱-۱-۵- گتو
۱۷		۱-۱-۵-۱- انواع گتو
۱۷		۱-۱-۵-۱-۱- گتوهای مذهبی
۱۸		۱-۱-۵-۲- گتوهای نژادی و قومی
۱۸		۱-۱-۵-۳- گتوهای فقر
۱۹		۱-۲- دیدگاه‌ها و نظریات
۱۹		۱-۲-۱- دیدگاه کهن گرایی
۲۰		۱-۲-۲- دیدگاه نوگرانی
۲۰		۱-۲-۳- دیدگاه سمبولیسم قومی
۲۱		۱-۲-۴- گفتمان نظری در خصوص گروه‌های قومی
۲۱		۱-۲-۴-۱- نظریه‌ی همانند سازی
۲۲		۱-۲-۴-۲- نظریه‌ی کثرت گرایی
۲۳		۱-۲-۵- محله در دیدگاه‌های مختلف
۲۴		۱-۲-۵-۱- محله از دیدگاه جامعه‌شناسی شهری
۲۴		۱-۲-۵-۲- محله از دیدگاه علوم اجتماعی
۲۴		۱-۲-۵-۳- محله از دیدگاه جغرافیای شهری و اجتماعی

- ۲۵ ۴-۵-۲-۱- محله از منظر برنامه ریزی شهری
- ۲۶ ۶-۲-۱- نظریه‌های اندیشمندان در خصوص محله
- ۲۶ ۱-۶-۲-۱- نظریه هیوج بارتین
- ۲۷ ۲-۶-۲-۱- نظریه انگلهارد
- ۲۷ ۳-۶-۲-۱- نظریه‌ی لوییس ویرث
- ۲۸ ۴-۶-۲-۱- نظریه‌ی ریمون لودرو
- ۲۹ ۵-۶-۲-۱- نظریه‌ی کوین لینچ
- ۲۹ ۳-۱- سیاست‌های دولت در برخورد با محلات غیر رسمی
- ۳۰ ۱-۳-۱- سیاست‌های بی توجهی به محلات غیر رسمی
- ۳۰ ۱-۳-۱- سیاست‌های حذف محلات غیر رسمی
- ۳۱ ۳-۳-۱- سیاست‌های بازسازی محلات غیر رسمی
- ۳۱ ۴-۳-۱- سیاست‌های نابود کردن محلات غیر رسمی
- ۳۲ ۴-۱- سیاست‌های مهاجرتی کشورهای مختلف
- ۳۲ ۱-۴-۱- کشورهای توسعه یافته
- ۳۲ ۱-۱-۴-۱- انگلستان
- ۳۲ ۲-۱-۴-۱- آمریکا
- ۳۳ ۲-۴-۱- کشورهای در حال توسعه
- ۳۳ ۱-۲-۴-۱- هندوستان
- ۳۳ ۲-۲-۴-۱- تجربیات کشور ایران
- ۳۴ ۱-۲-۲-۴-۱- ویژگی محلات شهری
- ۳۵ ۲-۲-۲-۴-۱- علل شکل‌گیری محله‌های شهری
- ۳۷ ۳-۲-۲-۴-۱- سیر تحول محلات شهری در ایران
- ۳۷ ۱-۳-۲-۲-۴-۱- محله در دوران قبل از اسلام (دوره باستان)
- ۳۷ ۲-۳-۲-۲-۴-۱- محله در دوران بعد از اسلام
- ۳۸ ۱-۲-۳-۲-۲-۴-۱- دوره صفویه
- ۳۸ ۲-۲-۳-۲-۲-۴-۱- دوره قاجاریه
- ۳۹ ۳-۲-۳-۲-۲-۴-۱- دوره پهلوی اول
- ۳۹ ۴-۲-۳-۲-۲-۴-۱- دوره پهلوی دوم
- ۳۹ ۵-۲-۳-۲-۲-۴-۱- دوره جمهوری اسلامی
- ۴۱ ۴-۲-۲-۴-۱- خصوصیات کالبدی محله‌ها

۴۲	۱-۴-۲-۵- اصول و معیارهای محله
۴۳	۱-۴-۲-۶- مشخصات و معیارهای فضای مسکونی

فصل دوم

۴۹	مقدمه
۴۹	۲-۱- پایایی و روایی
۵۰	۲-۲- مطالعات جغرافیایی
۵۳	۲-۷-۲- عوامل اقلیمی تعیین کننده آب و هوا در ایلام
۵۴	۲-۷-۳- عوامل اصلی اقلیمی اثر گذار در ایلام
۵۵	۲-۷-۴- آب و هوا
۵۵	۲-۷-۵- ساختمان زمین شناسی شهر ایلام
۵۶	۲-۷-۵-۱- سازند ایلام
۵۶	۲-۷-۵-۲- سازندهای دیگر
۵۷	۲-۷-۶- ژئومورفولوژی و تپوگرافی ایلام
۵۸	۲-۷-۷- منابع آب شهر ایلام
۵۹	۲-۸- مطالعات اجتماعی — سرعنگی
۵۹	۲-۸-۱- نژاد و قوم شناسی
۵۹	۲-۸-۲- دین و مذهب
۶۰	۲-۸-۳- زبان و گویش
۶۰	۲-۸-۴- بررسی تحولات جمعیتی شهر ایلام
۶۲	۲-۸-۵- تراکم جمعیت
۶۳	۲-۸-۶- ساختمان سنی و جنسی جمعیت شهر ایلام
۶۴	۲-۸-۷- بعد خانوار
۶۵	۲-۹- مطالعات اقتصادی شهر ایلام
۶۵	۲-۹-۱- کشاورزی
۶۶	۲-۹-۲- صنعت
۶۷	۲-۹-۳- خدمات
۶۷	۲-۱۰- مراحل و روند توسعه فضایی - کالبدی شهر ایلام
۶۷	۲-۱۰-۱- مرحله اول از بدو تشکیل شهر ایلام تا سال ۱۳۳۵
۶۸	۲-۱۰-۲- مرحله دوم از حدود سال ۱۳۳۵ تا سال ۱۳۵۵
۶۸	۲-۱۰-۳- مرحله سوم از حدود سال ۱۳۵۵ تا سال ۱۳۶۸

۶۹.....۲-۱۰-۴- توسعه شهر از سال ۱۳۷۵ تاکنون.....

۶۹.....۲-۱۱- تراکم جمعیت در مناطق و نواحی شهر ایلام.....

۷۰.....۲-۱۲- طرح تفصیلی پیشنهادی مناطق و نواحی شهر ایلام.....

۷۵.....۲-۱۳- جایگیری اقوام در محلات شهری ایلام.....

فصل سوم

۷۹.....مقدمه.....

۸۰.....۳-۱- آمار توصیفی.....

۸۰.....۳-۱-۱- بخش اول: آمار مربوط به محلات سطح شهر.....

۹۴.....۳-۲- آمار توصیفی.....

۹۴.....۳-۲-۲- بخش دوم: آمار مربوط به کارکنان شهرداری.....

۱۰۳.....منابع و مأخذ.....

مقدمه

مسئله هویت قومی، موضوعی است که در تاریخ بشریت همواره مطرح بوده است. امروزه در عصر جدید که مقارن با دگرگونی علمی است، این موضوع ابعاد تازه تری را به خود گرفته است و در حوضه‌های مختلف علمی مانند علوم اجتماعی، روانشناسی و... مورد بحث و بررسی قرار دارد. هویت قومی و تشدید برجستگی آن یکی از مسایل اجتماعی است که کشورها و چند قومیتی به ویژه کشورهای در حال توسعه است (حاجیان، ۱۳۸۰: ۱۲۰). در دهه‌های اخیر موضوع جایگاه قومی به یکی از مسائل مهم، خصوصاً در کشورهای دارای تنوع قومی و فرهنگی تبدیل شده است. در زمینه‌های اسلامی، شهر اسلامی، مجموعه‌ای است از محله‌های متجانس و همگن که براساس روابط، مسائل، شکل و وابستگی‌های قومی، مذهبی و حرفه‌ای یا سرزمینی، در مکانی مشخص مجتمع شده و هویت و اصالت خود را سال‌ها به همین صورت نگاه داشته‌اند. در حقیقت در شهرهای ایران و بسیاری از بلاد اسلامی قبل از عصر صنعتی جدید شهری، محله‌ها به عنوان واحدهای اصلی شکل دهنده شهر، بیش از هر واحد دیگر شهری در بروز بود، همبستگی و یگانگی و همسانی قومی و خانوادگی و گاه اداری و حرفه‌ای و طبقاتی داشته‌اند. در نتیجه محله‌های شهری سرچشمه‌ی به وجود آمدن گروه‌های اجتماعی فرعی است که برای زندگی اشخاص بالغ و خیلی کمتر برای زندگی و توسعه‌ی گروه‌های جوانان اهمیت زیادی دارد. (خاکساری، ۱۳۸۵: ۱۳۰).

رشد فزاینده ابعاد شهرنشینی و شکل‌گیری مقیاس جدیدی از رشد شهری در دهه‌های اخیر موجب شده است که شهر و شهرسازی معاصر با چالش‌های تازه‌ای چون افزایش نابهنجاری‌های اجتماعی، کم‌رنگ شدن هویت و حس تعلق اجتماعی، گسترش مشکلات اکولوژی اجتماعی و محیطی، برابری‌های شگرف اجتماعی - اقتصادی و در مجموع کاهش کیفیت زندگی مواجه شود. به دلیل همین گستردگی ابعاد و تغییر در ماهیت و پیچیدگی مسائل شهری، ضرورت جامع‌نگری و توجه به همکنشی‌های مسائل به منظور حل پایدار آنها، اجتناب‌ناپذیر می‌نماید (Hajipour 2006: 37).

پیوندهای اجتماعی که در گذشته همگنی منطقه‌ای را در فضای سرزمین به وجود آورده بود، امروزه جایگاه و پایگاه خود را در درون شهرها پیدا کرده و شهرها و محله‌ها به کانون‌های هویت‌های قومی و فرهنگی تبدیل شده‌اند. در واقع پژوهشگر بر آن است تا رابطه بین بررسی جایگاه ویژگی‌های قومی در

شکل‌گیری محلات آن در شهر ایلام که به عنوان یکی از استان‌های ایران از خرده فرهنگ‌های گوناگون و گروه‌های قومی کرد، لر، لک، عرب و ایلات و طوایف ارکوازی، خزل، ملکشاهی، شوهان، ایوان، بدره، شیروان چرداول، بولی و... را در خود جای داده است را مورد بررسی قرار دهد.

هر چند هر محله با توجه به گروه‌های قومی و مذهبی و نژادی نسبت به سایر محله‌ها کم و بیش ناهمگن است اما به لحاظ داخلی، یک مجموعه‌ی به هم پیوسته و منسجمی را تشکیل می‌دهد که از دیدگاه دورکیم نوعی «همبستگی مکانیکی»^۱ اهالی آنها را به یکدیگر پیوند می‌داد و حتی دارای شیوه زندگی مشترک و خاص و روحیات و مشترکات فرهنگی معینی بودند که روابط اجتماعی صمیمانه‌ای با یکدیگر قرار می‌کردند. بنابراین هر محله برای اعضای خود یک گروه بسته و یا نوعی (گروه خودی) بود و محله‌ای دیگر برای آنان گروه بیگانه به شمار می‌رفتند.

بررسی وضعیت اجتماعی محله در ساختار سنتی شهرهای کشور نشان می‌دهد که مبتنی بر نظام‌های اجتماعی وابسته به روابط خویشاوندی، قومی، قبیله‌ای، آیینی و مذهبی محله به عنوان شکلی از سکونت در ساختار سلسله‌ای و سلسله‌ای و عناصر و کارکردهای معین، واحدی کالبدی اجتماعی تلقی می‌گردد.

در شهرهای ایران و بسیاری از کشورهای اسلامی قبل از عصر توسعه‌ی جدید شهری، محله‌ها واحدهای اصلی روابط اجتماعی در شهر بودند و بیش از هر واحد دیگر شهری، همبستگی و یگانگی و همسانی قومی و خانوادگی و احیاناً دارای حریم‌های و طبقاتی داشته‌اند. از آنجا که که امروزه در اکثر شهرهای بزرگ کشور همبستگی قومی تأثیر کمتری در جانمایی سکونت افراد تا حد زیادی از دست داده، ابعاد و حوزه‌ی نفوذ محله نیز در نظر افراد، برحسب نوع فعالیت و نیاز افراد تغییر یافته است. اهمیت و جایگاه روابط خوینی و خویشاوندی و به طور کلی دودمان‌ها، در ساختار فرهنگی جامعه ایران موضوع حائزاهمیتی است که در روابط و مناسبات اجتماعی میان افراد و گروه‌ها، و بهره‌مندی ایشان از منابع، امکانات و فرصت‌های اقتصادی، سیاسی و اجتماعی در جامعه نقش مهمی دارد. بررسی عوامل اثرگذار در شکل‌گیری محلات شهری، از این حیث دارای اهمیت است. اینچنین باعث شکل‌گیری، قوام و یکپارچگی و انسجام محله‌ها می‌شده، وجود نوعی همبستگی و اتحاد بین افراد و خانواده‌ها در دور و نزدیک در محله‌ها بوده است. شهر ایلام با جمعیت ۱۷۲۲۱۳ نفر مهمترین شهر استان ایلام است. تحت نفوذ گرایش‌های قومی است. این شهر از ۴ منطقه و ۱۴ ناحیه تشکیل شده که هر ناحیه شامل چند محله می‌باشد. نقش ویژگی‌های قومی در شکل‌گیری محلات شهر ایلام موضوعی است که تاکنون به آن پرداخته نشده است که سعی می‌شود ضمن تبیین مفاهیم و ویژگی‌های قومی، دیدگاه‌های مختلف نظریه

پردازان این عرصه مورد بررسی قرار گیرد و پس از جمع بندی بررسی و جایگاه آن‌ها، بتوان راهکارهای مناسب را در این زمینه ارائه داد. جامعه آماری، محلات شهر ایلام و کارکنان شهرداری ایلام می‌باشد. که ابزارهای گردآوری داده‌ها از طریق استفاده از پرسشنامه، مصاحبه، مشاهده، عکس، کتابخانه‌ای و میدانی می‌باشد و برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم افزار spss استفاده خواهد شد.

www.ketab.ir